

МАРТА БЈЕЛЕТИЋ, АЛЕКСАНДАР ЛОМА (Београд)

ДОПРИНОС ПАВЛА ИВИЋА ЕТИМОЛОГИЈИ И ОНОМАСТИЦИ

Етимологија није била основна вокација Павла Ивића. Светску славу стекао је на другим пољима, као што су дијалектологија, лингвистичка географија, акцентологија, фонетика, теоријска лингвистика итд. Међутим, његови сарадници на пројекту *Етимолошки речник српског језика* (ЕРСЈ), који је он осмислио и утемељио, имали су безбројне прилике да упознају и ту, мање познату страну његовог научног лика. Могло би се рећи да је професор Ивић имао аутентичну етимолошку „жицу“. У многим разговорима, када би се поменуо неки етимолошки проблем, он би увек показао живо занимање, и врло често био у стању да изнесе веома корисне сугестије. Напросто, размишљао је „етимолошки“. Осећао је, с друге стране, оправдану резерву и одбојност према етимологији као поигравању прајезичким или супстратним кореновима, јер је оно често бивало у оштрој супротности према начелу поступности које је он сам на делу заступао, а које налаже да се свака реч, пре него што се да коначан суд о њеном пореклу, најпре сагледа у свом непосредном окружењу и историјском развоју. При свему томе он ни издалека није био ограничен својом славистичком визуром. Имао је око за прецизно разграничавање домаћег наслеђа од страних наноса у лексици. Томе је свакако допринело Ивићево познавање многих несловенских језика, живих и мртвих, а пре свега оних који су вековима били у тесном додиру са нашим језиком и на њега непосредно утицали. Његово активно учешће у великом пројекту „Атласа европских језика“ (*Atlas linguarum Europae*) укључивало је и етимолошко просуђивање синонима за одређене појмове у разним европским језицима од Атлантика до Кавказа.

Тежиште Ивићевог интересовања с временом се све више померало ка етимологији, привлачној, али и тешкој, а код нас увелико запостављеној дисциплини. Запостављеност етимологије у српској средини

све до најновијег времена објашњава зашто јој се млади Ивић, упркос својој урођеној склоности, није у већој мери посветио већ на почетку своје научне каријере. Његова лингвистичка делатност гранала се у два правца, једном синхроном, а другом дијахроном, ка дијалектологији или лингвогеографији, и ка историји језика. Изврстан теренски истраживач, који је веома много полагао на егзактност у бележењу савремених дијалекатских факата, он је истовремено од почетка сагледавао језик и његове дијалекте у историјској перспективи. Томе је можда допринело и породично окружење из кога је поникао. Његов отац, историчар Алекса Ивић, бавио се и издавањем старих српских споменика, тако да је Павле Ивић од малих ногу био у додиру са средњовековним текстовима, од којих ће неке доцније и сам издавати и проучавати њихов језик.¹

Иоле продубљено сагледавање чињеница из оба ова домена, тј. дијалектологије и историје језика, није могуће без поузданих знања о међусобном сродству и крајњем пореклу речи, дакле — без етимологије. Павле Ивић је та знања поседовао. Мало је људи код нас који су тако систематично и критички пратили актуелну етимолошку продукцију. Та Ивићева обавештеност присутна је у свим његовим радовима, а нарочито долази до изражаја у његовим изврсним прегледима појединих историјских раздобља српско-хрватског језика. Поменимо одељак „Особине вокабулара“ у Ивићевом поговору издању Вуковог *Српског рјечника*, два чланка о српској средњовековној терминологији, као и поглавља о језику у више томова капиталне *Историје српскога народа*, која до даљег остају референтни прегледи за историју српског језика, укључујући развој његове лексике.²

¹ На пример, издање Дечанских хрисовуља (Павле Ивић, Милица Грковић, *Дечанске хрисовуље*, Нови Сад 1976), или расправа „О језику писама султаније Марје“, *Јужнословенски филолог* XXX, Београд 1973, 337–345.

² „О Вуковом Рјечнику из 1818. године“, Сабрана дела Вука Караџића, књига друга, *Српски рјечник 1818*, приредио П. Ивић, Београд 1966, 151–162; „Домаћи и страни елементи у терминологији друштвеног, економског и правног живота у средњовековној Србији“, *Научни састајник слависта у Вукове дане VI 1*, Београд 1977, 253–264; „Развој терминологије у језику средњовековних Срба“, приступна беседа одржана на свечаном скупу САНУ 9. октобра 1979. године, *Глас Српске академије наука и уметности СССХХV*, Одељење језика и књижевности 11, Београд 1980, 63–80; „Језик и његов развој до друге половине XII века“, *Историја српскога народа I*, Београд 1981, 125–140; „Језик у немањинској епоси“ *ibid.* 617–640; „Књижевни и народни језик код Срба“, *id.* II (1982), 519–534; „Језичке прилике код Срба у раздобљу од 1537. до 1699. године“, *id.* III 2 (1993), 105–121; „О језику код Срба у раздобљу од 1699. до 1801.“ (са А. Младеновићем), *id.* IV 2 (1986), 69–106; „Језичке прилике“, *id.* VI 2 (1983), 257–290. Уп. и завршну реч на скупу о страним речима и изразима у српском језику, одржаном 1996. године у Суботици (*О лексичким позајмљеницима*, Суботица/Београд 1996, 407–409).

Ивић етимолошку литературу није читао само из нужде, тј. из свести да је та проблематика незаобилазна у бављењу дисциплинама које су му биле ужа специјалност. Њега је занимала етимологија по себи, и није чудо што се у неколико наврата осетио позваним да се и сам огледа на том пољу. Ти његови етимолошки прилози настајали су на маргинама његових дијалектолошких радова или студија о старим језичким споменицима. Иако малобројни, они задржавају трајну вредност, управо стога што нису били изнуђени унапред зацртаним кабинетским хипотезама, него су спонтано поникли из додира са живим језичким ткивом и изворним текстом. Не само да су те његове етимологије општеприхваћене него су биле инспиративне и за даља истраживања, у којима су нашле додатну потврду. Тако је старински глагол **йрешти* који је Ивић 1956. године претпоставио на основу његовог радног придева очуваног у *йрел-ав* „ужегао“, оставио у нашим дијалектима и друге трагове које је доцније идентификовао пољски етимолог Бориш, а за реликтни префикс *ви-* који је он препознао у *виглед* нашли су се и други примери са истог терена.³

Као што смо већ нагласили, Павле Ивић се у пуној научној зрелости све више занимао за етимолошке проблеме. О томе сведочи заступљеност оригиналних етимолошких решења у Ивићевим годишњим извештајима о личном пројекту „Историја српскохрватског језика“, објављиваним у *Билтѐну Фонда за научна истраживања* и у *Годишњаку САНУ*.⁴ Низ етимологија које су ту предложене нашао је своје место у Огледној свесци ЕРСЈ, чији је он био коаутор и уредник.⁵

Од Ивићевих тридесетак одредница највећи део чине по први пут уочени и објашњени словенски архаизми и дијалектизми: *вихода* „пут, стаза“ (са реликтним префиксом **ву-*); *хлев* „стаја“; *грезан* „блатњав“; *сковерац* „палачинка“; *смуг* „пепељаст“; *кракорийи* „кокодакати“; *лайти* < *лахайи* „волети“; *лиш* „лителица“ (изворно „стена глатка као саливена“, од *лиши*); *луки* „крив“ (примарни придев у односу на *лукав*); *глаголац* > *глагорац* „звонце“ (у вези са *глагол*, српско-бугарска изолекса); *йшакши* „лошији“ (са једином паралелом у словачком); називи митолошких бића *веда* и *неведа* (од *věděti* „знати“), *марен* (од *морийи*, *марайи*). Ту спадају и дијалекатски облици затамњени посебним гласовним развојима или разним другим чиниоцима: *овењача* „шав за каиш“ (од

³ „Einige Beiträge zur slavischen Etymologie und Wortgeographie“, *Die Welt der Slaven* I, Wiesbaden 1956, 143–147.

⁴ Уп. нпр. *Билтѐн Фонда за научна истраживања САНУ* бр. 16. за 1990. год., Београд 1991, стр. 109.

⁵ Етимолошки одсек Института за српски језик САНУ, *Огледна свеска*, уред. П. Ивић, Београд 1998.

обвитуи); *љугва* „цвет љубичица, Viola“ (од *љубва*); *гмацнуџи* „опоравити се итд.“ (контаминат од *гмазиџи* и *газиџи*); *бог-вес* (од *бог вѣсти* „Бог зна“, црквенословенизам који је продро у народни говор). Алоглотски аспект присутан је у одредницама *једноница*, *једноничџи* (дисимиловано од *једноничџи* „јести једном дневно“, јсл. правосл. калк по грчком моделу); *мезграја*, *мездраја* „обрадиво земљиште“ (из турског, уз наслон на слов. *мездра*, *мезгра*). Нарочито треба подвући Ивићеву заслугу за тумачење низа досад неуочених мађаризама: *меров* „старинска мера“; хидрографски термини *њарџов*, *фок*; *миндрос* у изразу *узети на миндрос* (од мађ. *mind rossz* „све је рђаво“). Предмет Ивићевог тумачења били су и неколики топоними, међу којима такође стари словенски: *Ликодра* (од *лико-д(ер)* „човек који гули лико са дрвета“); *Гружа* (у вези са *грезан*, *грезнуџи*); *Гуча* (архаично придевско образовање од *гудац* „свирач“); *Лаоле* од *Хлахоле* (у основи је словенска ономаotopeја **cholchol-*), као и два страног порекла: адстратни *Миџор* и супстратни *Рашко њоље*.

Поменутом Огледном свеском окончана је прва фаза пројекта ЕРСЈ, који је Ивић засновао и водио. Тај пројекат представља круну Ивићевог ангажмана на пољу етимологије и његову трајну заслугу за ову науку, не само код Срба.

Етимолошки одсек при Институту за српски језик САНУ и пројекат ЕРСЈ засновани су 1983. године. Премда му етимологија није била ужа специјалност, Ивић је у нашој средини једини био позван и способан да осмисли и покрене овакав подухват. Нико као он није имао пуну свест о значају темељног етимолошког истраживања нашег језика, свим дотадашњим достигнућима и недостацима на том плану, о сложености и тежини таквог дугорочног посла.

Требало је кренути испочетка. У средини где није било етимолошке традиције ни кадра, ваљало је од перспективних почетника формирати тим компетентних стручњака, снабдети га основном литературом, успоставити контакт са славистичким етимолошким центрима, као што су Љубљана, Краков и Москва, који је био драгоцен за образовање сарадника, изградити концепцију рада на будућем речнику. То Ивићево прегнуће уродило је плодом. Етимолошки одсек у овом тренутку има шест у просеку младих сарадника, од којих су неки већ афирмисани у славистичким етимолошким круговима и за њих се везује појам „Београдске етимолошке школе“. Поред низа појединачних радова, њихов учинак најбоље одсликава Огледна свеска ЕРСЈ, успешно промовисана на XII Славистичком конгресу у Кракову 1998. године. Тренутно се увелико припрема прва свеска ЕРСЈ, која треба да буде представљена на следећем славистичком конгресу у Љубљани 2003. године.

Све то говори да је Ивићев пројекат био ваљано утемељен, мудро вођен и да има јасну перспективу. Оно што је овде речено свакако релативизује прескромну Ивићеву оцену да он „по сили околности руководи етимолошким пројектом САНУ и радом саме етимолошке екипе“ и да је „имао само ограничено искуство у етимолошком послу“, па је „заједно са својим сарадницима учио и сам“. Ако је истина да је, како каже, „тежиште његове делатности било на другој страни“, ипак је урадио, као аутор и организатор, сасвим довољно да себи обезбеди истакнуто место и у историји словенских етимолошких истраживања у другој половини двадесетог века. Најбољу потврду оваквог суда могу дати будуће свеске ЕРСЈ. При том треба имати на уму речи самог Ивића:

Тај велики њосао неизбежно ће трајати много година, ња и деценијама. Захтеваће много напора и истрајности, стално праћење етимолошке литературе и нових извора, а свакако и укључивање нових сарадника. Ако буде и трајног разумевања у нашој друштвеној средини, персекутива је, надам се да смем рећи, њовољна. Српска наука добиће дело које ће њојунити крујну ѡразнину, додајући једну нову димензију ѡроучавању нашег језика и уједно остварујући допринос који свейска славистичка наука има ѡраво да очекује од нас.⁶

Као и етимологија, и ономастика је од почетка привлачила пажњу Павла Ивића, мање као аутономна област научног бављења, а више као помоћна дисциплина у истраживању прошлости језика, историјског развоја његових дијалеката, културне и етничке прошлости народа. У том смислу Ивић се занимао пре свега за старије именске, посебно топонимијске слојеве, у којима се чувају трагови прошлих језичких стања, која често нису нашла одраз у писаним споменицима — како за словенски супстрат данашњих дијалеката, тако и за ране несловенске адстрате и предсловенске супстрате на словенском југу. Већ средином педесетих година указао је на вредност топомастике као извора за откривање дијалекатског супстрата, уз констатацију да она још није испитана, илуструјући је примером топонима *Орешац* у Банату, на терену где је у живом говору *ора(х)* а не *орех*.⁷

Ивићеви конкретни ономастички налази нису онолико бројни колико су могли бити да се више бавио овом дисциплином, али су по правилу вредни, понекад прави бисери, а нису ни тако малобројни како би се то могло помислити листајући његову иначе импресивну библиогра-

⁶ „Етимолошки пројекат САНУ“, *Славистика* I, Београд 1997, 113–115.

⁷ „О неким проблемима наше историске дијалектологије“, *Јужнословенски филолог* XXI, Београд 1955/56, 97–126, посебно 103.

фију. Реч је о томе да је добар део њих или уграђен у Ивићеве радове из дијалектологије и историје језика, или расут по његовим дискусијама са разних скупова, пре свега југословенских ономастичких конференција. Да поменемо само неке од тих луцидних опаски: о старинском личном имену *Драголих* у основи топонима *Драголишићи*,⁸ о хидрониму *Ваја*,⁹ о развоју облика *Лийљан* из античког *Upriana*, *Цијевна* из *Cinna*, *Омбла* из слов. **Obľь*, *Врноо коло* из средњовековног *Враново коло*, или појашњење да ороними типа *Остървица* нису изведени од именице *остърво* већ од старе и-основе придева **ostrь* „оштар“.¹⁰ Има и таквих Ивићевих ономастичких прилога, који су објављени у радовима других аутора на основу усмених саопштења, каквима је Ивић са себи својственом несобичношћу био увек спреман да помогне својим колегама. Само у ретким приликама нашао је времена да око неког таквог узгредног запажања изгради заокружен ономастички рад. Када би му то успело, резултат је бивао узоран. Пада у очи да је те своје топонимстичке радове Ивић по правилу објављивао на страни, у јубиларним зборницима, да их је, дакле, издвајао за свечане и репрезентативне прилике.¹¹

Ограничићемо се на један пример. Још почетком педесетих година Ивић је исправно протумачио топоним *Гвочаница* забележен у Жичкој повељи из око 1220. године повезујући га са данашњим називом области *Гокчаница* и изводећи из топонима *Гвоздац*. То тумачење остало је полускривено у једној напомени Шкриванићеве студије о Жичком властелинству,¹² да би га готово двадесет година доцније Ивић развио у своме прилогу у споменици Алојза Шмауса.¹³ Минуциозном анализом дијалекатских и историјско-географских факата овај

⁸ *Onomastica Jugoslavica* 10, Zagreb 1982 (Трећа југославенска ономастичка конференција, Dubrovnik, 10–13. listopada 1979, Zbornik referata), 249.

⁹ *Zbornik referata i materijala V jugoslovenske onomastičke konferencije*, Mostar 1983, Posebna izdanja ANUBiH LXX, Odjeljenje društvenih nauka 13, Sarajevo 1985, 184.

¹⁰ *Зборник Шесте југословенске ономастичке конференције* (Доњи Милановац, 9–12. октобар 1985), Научни скупови САНУ XXXVII, Одељење језика и књижевности 7, Београд 1987, 82–83; 198–199; 547.

¹¹ „Iz toponomastike Srbije, današnje i srednjovekovne“, *Serta Slavica in memoriam Aloisii Schmaus*, München 1971, 309–315; „Čemovsko polje and Cijevna“, *International Journal of Slavic Linguistics and Poetics XXXI–XXXII* (Slavic Linguistics, Poetics, Cultural History. In Honour of Henrik Birnbaum), Columbus (Ohio) 1985, 211–213; „Gamzigrad“, *Slawistyczne studia językoznawcze. Profesorowi Doktorowi Franciszkowi Slawskiemu w 70 rocznicę urodzin i 50-lecie pracy naukowej*, Wrocław etc. 1987, 133–136.

¹² Г. Шкриванић, „Жичко епархиско властелинство“, *Историјски часопис IV* (1954), 147–172, стр. 156.

¹³ В. горе нап. 11. У истом раду разматра се још проблем везе средњовековног топонима *Врлица* са савременим *Рлица*.

Ивићев рад остаје пример за углед свакоме ко се озбиљно бави нашом историјском топонимијом. Осим тога, он има и једну скривену димензију. Њиме се имплицитно доказује беспредметност Јоклове и Поповићеве албанске етимологије топонима *Гокчаница*¹⁴ и тако се на најбољи начин илуструје потреба, на којој је Ивић у својим јавним иступањима и саветима које је давао млађим колегама нарочито инсистирао, да се разграниче старинске, на први поглед непрозирне словенске формације од предсловенског супстрата. Тиме се, свакако, сужава простор за игру истраживачке маште, која често по сваку цену и без уважавања релевантних чињеница настоји да дође до што сензационалнијих открића, али се истовремено утире пут легитимном трагању за супстратним реликтима. На тај начин пажња се усредсређује на она имена за која се исцрпу све могућности словенске етимологије, а дају се извести или из предсловенских ликова потврђених на датом терену, или из познате топографске номенклатуре језика за које знамо да су се ту говорили у античко доба. Ивић је сам имао врло добре идеје у том смислу, али се некако устручавао да их објави, правдајући се да се не осећа довољно стручним за ту материју, мада се сме рећи да је то итекако био. Један од аутора овог рада сâм је имао прилику да у пар наврата искористи његове усмене сугестије у властитим радовима, на пример претпоставку да би име планине *Орјен* могло одражавати античко *Arion*,¹⁵ а име реке *Грза* — латински апелатив *gurgēs* „кланац“.¹⁶ У оба случаја ваљаност Ивићевих претпоставки дала се поткрепити анализом античких извора. У овом другом случају етимолошко решење било је засновано на аутопсији: Ивић је сам обишао кањонску долину Грзе. Чини се да је његова страст према планинарству увелико потхрањивала његово интересовање за топонимију. Није случајно што међу Ивићевим одредницама у Огледној свесци чак петину чине ономастичке, а међу њима налазимо и проницљиво тумачење једнога оронима из југоисточне Србије, из краја за који из Ивићевих прича знамо да је и њиме планинарио.

¹⁴ N. Jokl, „Zur Ortsnamenkunde Albaniens“, *Zeitschrift für Ortsnamenforschung* X (1934), 181–206 доводи на стр. 193 *Гокчаница* — не знајући за старосрпски помен овог хоронима — у везу са албанским племенским именом *Gogsh*, што прихвата I. Popović, *Geschichte der serbokroatischen Sprache*, Wiesbaden 1960, 485. Ивић се у својој раду не осврће на ову етимологију.

¹⁵ А. Лома, „Окамењена имена. Прилог проучавању предсловенских остатака у оронимији Црне Горе“, *Наш језик* XXXI, Београд 1996, 121–132, посебно стр. 129.

¹⁶ А. Лома, „Vorslavisches Substrat in der Toponymie Serbiens. Bisherige Ergebnisse, Probleme und Perspektiven weiterer Erforschung“, *Die Welt der Slaven* XXXVI, München 1991, 99–139, стр. 121 дд.

Већ и овај непосредни учинак био би довољан да се Ивић сврста међу заслужна имена наше ономастике. Међутим, и овде је, као и на пољу етимологије, његов организаторски и менторски рад био од превасходног значаја.

Тај рад одвијао се првенствено у склопу Одбора за ономастику САНУ. За разлику од Етимолошког одсека, Ивић није био оснивач овог Одбора нити је од почетка стајао на његовом челу, а ипак је и ту његов допринос био суштински. На својим плећима, уз драгоцену асистенцију покојног Светозара Стијовића, он је деценијама носио два најважнија посла овога Одбора, руковођење радом на прикупљању теренске грађе широм српских земаља и издавање часописа „Ономатолошки прилози“. Систематска теренска истраживања почела су 1975. године према његовим писменим инструкцијама. У обрађеним насељима бележен је комплетан ономастички материјал: микротопонимија и антропонимија, укључујући хипокористике и надимке, са свим потребним пропратним подацима (акцент, коси падежи, изглед и својства географских објеката, предања везана за њих или за порекло појединих породица ...). Прикупљена грађа броји око 800.000 картица забележених на неколико стотина пунктова од Драгаша до Суботице, од Херцег Новог и Дубровника до Зајечара и Пирота. Нарочито треба истаћи да је, може се рећи у последњи час, пописана и за будућност сачувана ономастика свих насеља на Косову и у Метохији у којима је донедавно било бар једне српске куће. У периоду од 1979. до 1998. године изашло је четрнаест свезака „Ономатолошких прилога“, у обиму од близу 7000 страна расправа, из пера наших и страних истакнутих ономастичара, и ономастичке грађе.¹⁷ Тако се 1997. године могло написати следеће:

... ваља рећи да се српска ономастика у последњој четвртини века није развијала сјорије од осталих лингвистичких дисциплина. Њеном развоју допринео је умногоме рад Одбора за ономастику Српске академије наука и уметности, пред којим данас стоје многе нове обавезе: да се обради драгоцену сакупљену материјал, који садржи многе вредне значајне не само за ономастику и науку о језику него за науку уопште. Из грађе, пре свега, треба да проистекну ономастички речници (топономастички и антропонимастички), без којих се не може замислити наука о именима. Потребно је да се њима из дана у дан све је већа, те

¹⁷ Додајмо да је Ивић био дугогодишњи активни члан Међуакадемијског одбора за ономастику из Србије и председник Организационог одбора изванредног седмине Шесте југословенске ономастичке конференције у Горњем Милановцу 1985.

*ваља очекивајти да ће се за њихову израду обезбедити мајхеријални услови и наћи кадрови.*¹⁸

Нажалост, у годинама које су уследиле, Ономастички одбор изгубио је два своја носећа стуба: Павла Ивића и Светозара Стијовића, чије смо речи управо цитирали. С обзиром на обим и значај досад урађеног посла и на величину задатака које тек треба урадити, надамо се да ће пројекти Одбора преболети ове тешке губитке и наставити да се даље успешно одвијају.

P.S.

У тренутку када се овај зборник даје у штампу (августа 2004), прва свеска ЕРСЈ, која на себи носи име оснивача овог подухвата Павла Ивића, већ годину дана је доступна стручној јавности. Са својим петнаестим и шеснаестим томом, објављеним у претходне две године, и седамнаестим, који је тренутно у штампи, часопис *Ономастолошки прилози*, који је Ивић уређивао од првог броја (1979), поново хвата у међувремену озбиљно поремећени ритам свога излагања, а рад на теренском прикупљању грађе у организацији Одбора за ономастику САНУ се, додуше у скромном обиму, и даље одвија.

Marta Bjeletić, Aleksandar Loma (Belgrade)

THE CONTRIBUTION OF PAVLE IVIĆ TO ETYMOLOGY AND ONOMASTICS

Summary

Although Pavle Ivić has primarily made himself a name in dialectology, he has nevertheless shown a persistent interest for etymology, not failing to make a remarkable contribution to this discipline, not only by proposing a number of plausible etymological interpretations, but also through initiating the work on the new „Etymological Dictionary of Serbian Language” (ERSJ) at the Serbian Language Institute of SASA. He lived to see the Pilot Issue of ERSJ (1998), for which he was not only the editor, but also the author of thirty original lemmata treating Slavic archaisms, dialecticisms words, loanwords (especially from Hungarian) and place names. The first issue of ERSJ appeared only after his death, in the summer of 2003.

In Ivić’s immense bibliography there are many passages and several articles successfully dealing with onomastic problems, but his main merit in this field

¹⁸ Св. Стијовић, „Развој српске ономастичке науке у последњој четвртини века“, *Јужнословенски филолог* LIII, Београд 1997, 203–210, навод са стр. 210. Уп. и исти, *Serbische Namenforschung, Handbuch der Südosteuropa-Linguistik*, herausgegeben von U. Hinrichs, Wiesbaden 1999, 775–784.

consists in having inspired and guided, in the course of a quarter of a century, the activities of the Onomastic committee of The Serbian Academy of Sciences and Arts. The most important one is the field-work on systematically collecting and putting on cards the onomastic materials from all over the Serbian linguistic area. Since 1975 cca. 800,000 data have been recorded from many hundreds of settlements in the present day Serbia and Montenegro, Bosnia and Herzegovina and Croatia, including the entire Kosovo and Metohija. Pavle Ivić was also the editor in chief of the first fifteen volumes of the journal *Onomatološki prilozi* published annually, since 1979, by the Onomastic committee of SASA.